

Številka: 600-40/2022-1-(403001)

Datum: 1. 3. 2022

MESTNI SVET MESTNE OBČINE KRANJ

Zadeva: Predlog za spremembo zakonodaje s področja izobraževanja

1. PRAVNI TEMELJ

Pravni temelj predstavljajo:

- Zakon o osnovni šoli (Uradni list RS, št. 81/06 – uradno prečiščeno besedilo, 102/07, 107/10, 87/11, 40/12 – ZUJF, 63/13 in 46/16 – ZOFVI-K)
- Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja (Uradni list RS, št. 16/07 – uradno prečiščeno besedilo, 36/08, 58/09, 64/09 – popr., 65/09 – popr., 20/11, 40/12 – ZUJF, 57/12 – ZPCP-2D, 47/15, 46/16, 49/16 – popr., 25/17 – ZVaj, 123/21, 172/21 in 207/21)
- Zakon o poklicnem in strokovnem izobraževanju (Uradni list RS, št. 79/06, 68/17 in 46/19)
- Zakon o tujcih (Uradni list RS, št. 91/21 – uradno prečiščeno besedilo in 95/21 – popr.)
- Statut MO Kranj (Uradni list RS, št. 165/21-UPB4).

2. OCENA STANJA

V Mestni občini Kranj in širše, torej na območju MOK in sosednjih občin, ki jih pokriva UE Kranj, je bil priliv tujih delavcev in njihovih družin z mladoletnimi otroki v zadnjih letih zelo povečan, žal pa položaj učencev tujcev sistemsko na nivoju države ni ustrezno rešen in je tako prepuščen iznajdljivosti posameznih institucij. Za rešitev premostitvenih jezikovnih težav sicer resorno ministrstvo namenja dodatne ure slovenščine, ki pa glede na izrazito naraščanje števila otrok, ki ne govorijo in ne razumejo slovenskega jezika, žal ne zadoščajo. Težava je tudi v tem, da so dodatne ure slovenščine priznane samo za prvo leto, ko je otrok vpisan v šolo, naprej pa ne več, saj se večina otrok v enem letu ne nauči slovenščine na zadovoljivem nivoju. Vsa ostala pomoč tujejezičnim otrokom je tako prepuščena improvizaciji posameznih institucij.

Trenutno je v prvi triadi 10-ih osnovnih šol v Kranju vpisanih 227 otrok, ki ne razumejo slovenskega jezika. Samo na Osnovni šoli Helene Puhar je od 129 vpisanih otrok s posebnimi potrebami kar 17% priseljencev, na nekaterih šolah je v posameznih razredih že skoraj tretjina tistih, ki ne znajo slovensko. Navedeno onemogoča izvajanje pouka, prav tako onemogoča kakovostno sledenje kurikulumu, oblikovanje skupinske dinamike, otrokom, ki ne razumejo slovensko, pa šolanje predstavlja velik stres, poglobljajo se stiske, posledično pa je tudi več vedenjskih težav. Velik izziv je bilo v času epidemije tudi šolanje na daljavo, ki se ga učenci, ki ne razumejo slovensko, v veliki meri niso udeleževali, hkrati pa iz istega razloga učitelji s starši (predvsem z materami) niso mogli vzpostaviti kontakta.

Trenutni trg delovne sile v Sloveniji zaradi pomanjkanja domače delovne sile dopolnjujejo priseljenci, ki se glede na bivanje in delo v posamezni lokalni skupnosti posledično vključujejo v vsa področja družbenega življenja (sociala, zdravstvo, ...). Pri večini tovrstnih udejstvanj opažamo težave, ker je sporazumevanje tako rekoč nemogoče (oz. pogojeno s tolmačem), izziv pa so tudi velike medkulturne razlike. Ocenjujemo, da je glede na zapisano še toliko bolj pomembna jezikovna integracija obeh staršev.

3. RAZLOGI, CILJI IN POGLAVITNE REŠITVE

Razlog za pobudo za spremembo zakonodaje je trenutni nevzdržni sistem vpisa otrok v osnovne in srednje šole. Zakon o osnovni šoli v 3. odstavku 44. člena med drugim določa, da v primeru vpisa oziroma vključitve šoloobveznih otrok s tujimi listinami o izobraževanju v osnovnošolsko izobraževanje v Republiki Sloveniji, šola lahko upošteva tudi njegovo poznavanje slovenskega jezika. Žal ne predmetni in ne katerikoli drug zakon ali podzakonski akt konkretnije ne definira postopanja šole, če ugotovi, da otrok ne zna slovenskega jezika popolnoma nič. Ker imajo otroci, ki so tuji državljani oz. osebe brez državljanstva in prebivajo v Republiki Sloveniji, pravico do obveznega osnovnošolskega izobraževanja pod enakimi pogoji kot državljani Republike Slovenije, je potrebno za vzdržnost sistema ustrezno prilagoditi določbe od 44. do 47. člena Zakona o osnovni šoli in na podoben način tudi zakonodajo, ki ureja srednješolsko izobraževanje (Zakon o gimnazijah, Zakon o poklicnem in strokovnem izobraževanju itd.). Glede na veliko število otrok, ki ne govorijo slovenskega jezika in so vključeni v vrtce, predlagamo tudi sprejem normativa o najvišjem številu vključenih otrok tujcev v oddelke vrtcev.

Predlagamo naslednjo spremembo, za katero predlagamo, da jo po sprejemu sklepa Mestnega sveta Mestne občine Kranj posredujemo Vladi RS – obrazložitev predloga:

1. Ob prvem vpisu otroka v šolo se preveri otrokovo poznavanje slovenskega jezika. Vnaprej se pripravijo enotna preverjanja (govorna za 1. in 2. razred osnovne šole, govorna in pisna za vse ostale razrede) na nivoju cele Slovenije, in sicer predlagamo, da se za vpis v prvo triado osnovne šole zahteva nivo znanja A1, za vpis v višje razrede in srednje šole pa nivo A2.
2. V primeru, da šolska svetovalna služba (oseba, ki opravlja vpise otrok v šole) ugotovi, da otrok ne zna slovensko na ustreznem nivoju, starše napoti na vpis otroka v »Slovensko pripravljalnico«, to je enoletno učenje slovenskega jezika in spoznavanje slovenskih običajev (kulture).
3. »Slovenska pripravljalnica« bi se izvajala v popoldanskem času v prostorih osnovnih šol, torej ko učenci osnovnih in srednjih šol zaključijo s poukom (na primer med 15. in 18. uro), pouk pa bi izvajale osebe, ki že sedaj izvajajo dodatne ure slovenščine, priznane s strani Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport, oz. po potrebi še dodatni medkulturni mediatorji in učitelji. Stroške prostora (uporabe razredov osnovnih šol) nosijo lokalne skupnosti, stroške uporabe prostorov v srednjih šolah pa država.
4. Učiteljem, ki bi izvajali »Slovensko pripravljalnico«, se to šteje v delovno obveznost oz. upošteva pri točkovanju za napredovanje v naziv. »Slovensko pripravljalnico« se lahko organizira na eni lokaciji za dve ali tri šole skupaj (na primer na OŠ Jakoba Aljaža za vse tri šole na Planini, na OŠ Franceta Prešerna za slednjo in OŠ Simona Jenka ipd.).
5. Vključitev in obiskovanje »Slovenske pripravljalnice« bi bila za napotene otroke obvezna, z vpisom pridobijo potrdilo o šolanju. Ob koncu leta se opravi preizkus znanja in pridobi certifikat oz. potrdilo o znanju jezika na stopnji A1 ali A2, s čimer se otrok naslednje šolsko leto lahko vpiše v redni pouk.
6. Določi se najvišji normativ za vključene otroke, ki ne govorijo slovenskega jezika, v oddelke vrtca, in sicer predlagamo, da so lahko vključeni največ 3 otroci na oddelek.

Glede na izkušnje s področja družbenih dejavnosti, kamor se otroci tujci vključujejo (vrtci, šole, zdravstvo, sociala,...), in kjer opažamo največji izziv zaradi nepoznavanja slovenskega jezika, predlagamo, da Mestni svet Mestne občine Kranj sprejme v nadaljevanju predlagane sklepe glede spremembe zakonodaje, ki bi otroke v primeru popolnega nepoznavanja osnov slovenskega jezika napotila na enoletno pripravljalnico, ki se zaključi s pridobitvijo potrdila o stopnji poznavanja slovenščine. Menimo, da bi v nadaljevanju obrazložena sprememba zakonodaje ponovno vzpostavila vzdržno stanje glede spremljanja pouka vsem vključenim učencem ne glede na narodno pripadnost, brez vsakodnevnih motenj, ki jih povzročajo jezikovne ovire.

Ocenjujemo, da bi morale biti sicer bivanje in zaposlitev v Sloveniji ter črpanje pravic po socialnih transferjih pogojeno z osnovnim znanjem slovenskega jezika, vendar navedeno terja prilagoditev in spremembo vrste zakonov in podzakonskih aktov, kar presega okvir v tem gradivu predlaganih sklepov, zato se omejujemo zgolj na spremembo zakonodaje, ki zadeva otroke in mladostnike, vključene v osnovne in srednje šole.

Predlog uprave Mestne občine Kranj je, da se spremenijo 44. in nadaljnji člani Zakona o osnovni šoli, posledično pa tudi ustrezni podzakonski akti, ki bi konkretizirali oz. ustrezno implementirali zgornji predlog. Nadalje predlagamo, da se ustrezno prilagodi Zakon o vrtcih, ki v 5. členu določa, da vzgojno delo v vrtcih poteka v slovenskem jeziku, kar pa je v nekaterih enotah zaradi zelo velikega števila vključenih otrok, ki ne znajo slovenskega jezika niti na osnovni ravni sporazumevanja, zelo otežkočeno, če ne onemogočeno.

4. FINANČNE IN DRUGE POSLEDICE

Glede na dejstvo, da so šole ogrevane, očiščene, zavarovane..., za kar poskrbimo lokalne skupnosti, bistveno višjega stroška v primeru izvajanja popoldanske »Slovenske pripravljavnice« ne pričakujemo. Prav tako bi v največji možni meri pouk izvajali učitelji, ki že sedaj izvajajo dodatne ure slovenščine in ki jih financira Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport. Gradivo in morebitni dodatni učitelji bi bili breme države, ki je navsezadnje omogočila masovno priseljevanje in vključevanje otrok tujcev brez predznanja slovenščine v redni šolski sistem.

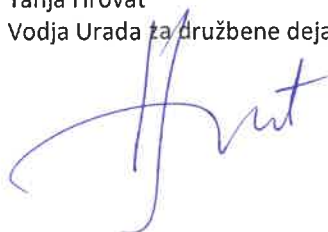
Mestnemu svetu MO Kranj predlagam v sprejem naslednje

SKLEPE:

1. Mestni svet Mestne občine Kranj ugotavlja, da vključevanje otrok tujcev brez predznanja slovenščine v redni šolski sistem ne sme biti dopustno, zato je nujno potrebna ustrezna sprememba zakonodaje, ki ureja to področje (Zakon o osnovni šoli, Zakon o gimnazijah, Zakon o poklicnem in strokovnem izobraževanju, podzakonski akti, Zakon o vrtcih...).
2. Mestni svet Mestne občine Kranj predlaga Vladi RS, da v najkrajšem možnem času pripravi v prejšnji točki predlagane spremembe, s ciljem, da bodo le-te začele veljati najkasneje pred vpisom v šolsko leto 2023/2024.
3. Za lažje razumevanje predloga se hkrati s sklepi Vladi RS predloži tudi podrobnejšo obrazložitev predloga.

Pripravila:

Tanja Hrovat
Vodja Urada za družbene dejavnosti

Matjaž Rakovec
Župan

zanj
Janja Černe
PODŽUPAN